

„DÉLI FELHŐK”

A modul szerzője: Andóné Nagy Katalin,
Petik Ágota,
Ruzsa Ágnes

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

3. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a Vajon mit látsz? – asszociációs játék felhők, ágak, kavicsok segítségével					
A	Ezt a foglalkozást leginkább egy derűs, báránnyel- hős, késő tavaszi vagy kora nyári napon érdemes tartani az udvaron, vagy a tanterem ablakából bá- mészkodni, csodálni a felhők érdekes alakját. A gyerekek mesélhetnek arról, mi mindent látnak bele egy-egy felhő alakjába. 8 perc	Megfigyelés Fantázia Türelem Beszédbátorság	Egész osztály együtt – bemutatás, beszél- getés	Felhők	
B	Borúsabb változat: a foglalkozást megelőző napok- ban a gyerekek érdekes alakú faágakat, kavicsokat gyűjtenek, melyeket az óra kezdetén a tanító jól látható helyre tesz. A foglalkozáson a gyerekek el- mondhatják, mi jut eszükbe a kihelyezett tárgyak- ról. 8 perc	Megfigyelés Fantázia Türelem Beszédbátorság	Egész osztály együtt – bemutatás, beszél- getés	Kavicsok, ágak	
C	A tanulók a tanító irányításával közösen játszanak: szél- és esővarázslás. 8 perc	Figyelem Türelem Hangdifferenciálás	Frontális osztálymun- ka – kísérlet	Ritmushangszerek	P1 (Szél- és eső- varázslás) Ritmushangsze- rek

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/b Vajon mit látsz? – asszociációs játék rajzban					
A	A tanulók négyféle felhőkontúrt tartalmazó lap közül választhatnak. Ezeket fantáziájuknak megfelelően egyszerű vonalakkal kiegészítik, „értelmezik”. 5 perc	Kreativitás	Önálló munka – felfedezés	Vastag ceruza vagy filctoll	Felhőkontúrt tartalmazó lapok
B	A tanulók A/5-ös lapra rajzolnak egy általuk elképzelt felhőkontúrt/körvonalat, majd lefordítva középre helyezik a lapot. Ezt követően a lefordított lapokból húznak egyet-egyét. (Aki a sajátját húzta, cserélhet.) Egyszerű vonalakkal, elképzelésüknek megfelelően kiegészítik az ábrát. A kiegészített rajzolatokat jól láthatóan elhelyezik a teremben, majd megtekintik egymás munkáját. 5 perc	Vizuális kifejezés Kreativitás Fantázia	Önálló munka – felfedezés	A/5-ös lap, vastag ceruza vagy filctoll	Cellux vagy gyurmaragasztó
C	Itatós vagy más nedvszívó papírra tintapöttyöket cseppentenek a gyerekek. A megszáradt alakzatokat színes ceruzával kiegészítik. Kiállítást is rendezhetnek a pacaalkotásokból (máskor is elővehető játék). Míg a gyerekek dolgoznak, vagy a játék előkészítéseként a tanító felolvashatja Szilágyi Ákos <i>A pacahal</i> című versének részletét. 5 perc	Vizuális kifejezés Kreativitás Fantázia	Önálló munka – felfedezés	D1 (Szilágyi Ákos: <i>A pacahal</i> – részlet) Nedvszívó papír, tinta, ceruza	
D	Időkitöltő játék: a tanulók címet adnak rajzaiknak. 5 perc	Lényegkiemelés	Önálló munka	Íróeszköz	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/c Vajon mire emlékeztet? – asszociációs játék szóban					
A	<p>A tanulók körbe ülnek. A tanító indítja a játékot, amely asszociáción alapul. „A felhő engem az esőre emlékeztet.” A következő gyerek folytatja a sort: „Az eső engem a villámra emlékeztet.”</p> <p>A gyerekek nem minősítik egymás ötletét, hisz itt nincs jó vagy rossz folytatás.</p> <p>Az emlékeztetfejlést is segítheti ez a feladat, ha úgy játsszák a tanulók, hogy az előző mondatot vagy mondatokat meg kell ismételniük.</p> <p style="text-align: right;">5 perc</p>	<p>Beszéd</p> <p>Kreativitás</p> <p>Türelem</p>	Egész osztály együtt		
B	<p>A tanulók szókártyákat húznak, és az azonos kártyát húzó csoportot alkotnak (négy-öt, közel azonos létszámú csoportot). A csoportok tagjai egy-egy csomagolópapír közepére rajzolt nap sugaraira (hat-nyolc sugár) olyan szavakat írnak, amelyek eszükbe jutnak az általuk kihúzott kártyáról. Középre azt a szót írják, amelyik mindegyikük számára elfogadható.</p> <p>A csoportok kiállítják munkáikat, a többiek megtekinthetik ezeket.</p> <p style="text-align: right;">8 perc</p>	<p>Asszociáció</p> <p>Együttműködés</p> <p>Elfogadás</p> <p>Kreativitás</p>	<p>Kooperatív tanulás</p> <p>– kerekasztal, vita,</p> <p>képtárlátogatás</p>	<p>D2 (Szókártyák 1.)</p> <p>Csomagolópapír,</p> <p>vastag filctoll</p>	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. AZ ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a Játsszunk!					
A	<p>A tanulók a tanító kezdeményezésére közösen játszanak.</p> <p>A derűs napsütést megzavarhatja egy hirtelen zivatar. Nem szívesen ázunk el, ezért kíváncsi vagyok, ki hallja meg a legapróbb neszt is, mely a zivatarra utalhat. Ebben a játékunkban a kulcsosomó zörgésével idézzük meg a készülődő vihart.</p> <p>A tanulók körbe ülnek, és egy hatalmas kulcsosomót adnak kézről kézre, óvatosan, nehogy megzörrenjen. A közepén álló csukott vagy bekötött szemű tanuló figyel, hol csörrennek meg a kulcsok. Ha jó helyre mutat, akkor helyet cserél a kulcsosörrentővel.</p> <p style="text-align: right;">8 perc</p>	Hallásfejlesztés Koncentráció	Egész osztály együtt – játék		Kulcsosomó
B	<p>A tanulók három csoportot alakítanak szimpátia alapján vagy az I/b feladat B variációjában olvasható módon, majd csoportokban játszanak.</p> <p style="text-align: right;">8 perc</p>	Mozgáskoordináció Együttműködés Elfogadás	Csoportmunka – „kísérletezés”		P2 (Felhők)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Weöres Sándor <i>Déli felhők</i> című versének felolvasása					
A	A tanító felolvassa a verset, majd arról beszélget a tanulókkal, hogy szerintük milyen hangulatot közvetít a felvázolt történet. „Mi történhetett a szereplőkkel az utazás előtt? Hová igyekeztek? Megérkeztek-e? Később valami miatt megváltozhatott-e a viselkedésük?” 5 perc	Lehetőség a spontán tanulói megnyilvánulásokra Türelem Belső képteremtés	Frontális osztálymunka – bemutató olvasás, megbeszélés	D3 (Weöres Sándor: <i>Déli felhők</i>)	
II/b Rímkeresés – csoportalakítás					
A	Ha még nincsenek csoportok, a tanulók csoportokat alakítanak a következő tevékenységhez. 3 perc	Hangdifferenciálás Asszociáció	Egész osztály együtt – kutatás, megbeszélés	D4 (Szókartyák 2.)	
II/c A szereplők megismerése – szövegalkotás					
A	A csoportok megkapják és elolvassák a nagyalakban kinyomtatott verset. Az égi szereplők közül kiválasztanak egyet, és néhány mondatban bemutatják őket (neve, hogy néz ki, mit csinál). A jól író, szívesen fogalmazó csoportok ezt leírják egy A/4-es lapra. A mondatok a táblára is felkerülnek, egymás mellé téve a hasonló tartalmúakat. (Pl.: Az égen úszó Mog királynak kétágú az orra, koronája a habos tortához hasonlít. A bolond nevet, púpjából kígyók másznak elő. Bogyóvére törött kordén utazik, és a haját tépi. A cifra házban utazó cirkuszhercegnő öltözködik.) Ha valamelyik szereplőről nem készült rövid bemutatás, a tanulók a tanítóval közösen elkészítik. 10 perc	Szövegalkotás Együttműködés Döntésképeség	Kooperatív tanulás – kerekasztal	D3 (Weöres Sándor: <i>Déli felhők</i>) Papír, íróeszköz	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/d A történet felvázolása – beszélgetés					
A	<p>A tanító arról beszélget a gyerekekkel, hogy szerintük milyen hangulatú a felvázolt történet. Mi történhetett a szereplőkkel az utazás előtt? Miért indultak el? Ki hogyan készülődött? Hosszú időre mennek-e? Visszatérnek? Hova igyekeztek? Megérkeztek-e? Később valami miatt megváltozhatott-e a viselkedésük?</p> <p style="text-align: right;">5 perc</p>	<p>Fantázia Beszédbátorság</p>	<p>Egész osztály együtt – megbeszélés</p>		
II/e Mi történhetett?					
A	<p>A csoportok az elhangzott ötletek alapján rövid jelenetet állítanak össze, amelyből kiderül, mi történt a szereplőkkel a versben felvázolt kép előtt vagy éppen utána. Általuk kitalált szereplők is szerepelhetnek a jelenetben. (Ezt a feladatot csak akkor válassza a tanító, ha szívesen, ötletesen dramatizálnak a gyerekek.) A csoportok értékelik saját és egymás munkáját a „Nekünk az sikerült a legjobban...”, „Nekem az tetszett benne...”, „Én azt tanácsolom, hogy...” mondatokkal.</p> <p style="text-align: right;">17 perc</p>	<p>Kreativitás Együttműködés</p>	<p>Csoportmunka – drámajáték Kooperatív tanulás – csoportszóforgó</p>		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a Fantáziáljunk!					
A	<p>Szövegalkotás: a csoportok az óra elején készített felhőrajzokból kiválasztanak hármat, és ezek felhasználásával közös történetet alkotnak. A képeket a csoportok felváltva veszik le a falról.</p> <p>A vershez hasonlóan rövid bemutatót is tartanak a képek felhasználásával.</p> <p>(Készülhet vázlat is a következő szempontok segítségével: a történet szereplői, helyszín, esemény.)</p> <p>A csoportok szószólóik segítségével ismertetik munkájukat.</p> <p style="text-align: right;">25 perc</p>	<p>Együttműködés</p> <p>Szövegalkotás</p> <p>Kreativitás</p>	<p>Kooperatív tanulás</p> <p>– plakát, csoportszó-forgó</p>	<p>Felhőrajzok, papír, íróeszköz (Szempontokat tartalmazó lap)</p>	
B	<p>Tárgyalás: A/3-as vagy nagyobb rajzlapot 1-1,5 cm széles, hosszú papírcsíkokra vágunk. Ezek összeragasztásával a csoportok tetszés szerint elkészítik Mog király koronáját, Bogyóvére parókáját, a cirkuszhercegnő valamelyik felnagyított ékszerét, de lehet a házat is.</p> <p style="text-align: right;">18 perc</p>	<p>Térbeli komponálás</p> <p>Kreativitás</p>	<p>Csoportmunka</p> <p>Önálló munka – alkotás</p>	<p>A/3-as rajzlap, ragasztó, olló</p>	<p>P3 (Tárgyalás)</p>
C	<p>Időkitöltő: néhány gyerek nem mindig tud elmélyülni sem az írásos, sem a kétszemélyes alkotómunkában. Lehet, hogy figyelmüket, érdeklődésüket jobban leköti a „Felhőcsinálás” című feladatlap.</p>	<p>Szöveg és kép párosítása</p> <p>Szövegértés</p> <p>Természeti jelenség magyarázata</p>	<p>Önálló munka</p>	<p>D5 (Felhőcsinálás)</p>	<p>P4 (Felhőcsinálás)</p>

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III/b Értékelés					
A	A tanító kérdésére a tanulók elmondják, melyik tevékenységet végeznék szívesen máskor is, és az óra melyik részében érezték magukat a legjobban. A tanító is beszél benyomásairól. 5 perc	Önkifejezés Türelem Érzelmek kezelése	Egész osztály együtt – megbeszélés		
B	A csoportok megbeszélik, és elmondják, hogyan sikerült együtt dolgozniuk, mi volt az, amiben megerősödtek, és mi újat tudtak meg egymásról. 7 perc	Érzelmek kezelése	Kooperatív tanulás – kupa-tanács, csoportszóforgó		P5 (Javaslat a továbblépéshez)

MELLÉKLETEK

P1 SZÉL- ÉS ESŐVARÁZSLÁS

Ezzel a játékkal szeles, esős hangulatot idézhetünk a terembe. Mindenféle ritmushangszer nélkül is játszható, de a haladóbb csoportok számára ügyesen színesíthetjük ritmushangszerekkel.

A gyerekek körben állnak, a tanító középen áll, és a következő instrukciót adja: „Akire nézek, az mindig pontosan azt utánozza, amit mutatok neki. Egészen addig csinálja, amíg nem nézek újra a szemébe, és nem mutatok mást.” A tanító körbeforog, és nyugodt tempóban, a gyerek szemébe nézve – megvárva a szemkontaktust – mutatja a hangkeltő mozdulatot.

A két kéz lassú, halk összesímítésától a gyors, erős dörzsöléséig terjed a skála. A szél feltámadását imitáljuk így. Ha cifrázni akarjuk, a comb ütögetését, a halk tapsot és a csettintést is beilleszthetjük. Ezzel az eső hangjait utánozzuk. Szép fokozatosan egyre duzzadó szélvihart és esőt is tudunk varázsolni.

Később, ha már rutinos lesz az osztály, kipróbálhatjuk kisebb csoportokban gyerek játékvezetővel is.

P2 FELHŐK

Minden csoportnak azonos, de csoportonként három különböző méretű „felhőt” készítünk (nagyobb méretű újságpapírból is kivághatjuk, ha a csoportlétszám nem haladja meg a hat főt). Az első fordulóban a legnagyobbra lesz szükségünk (amelyre a csoport minden tagja kényelmesen rá tud állni), az utolsóban a legkisebb méretűre (melyre jó taktika esetén fér rá az egész csoport: egymás lábára állnak, néhányukat felemelik). A csoportok feladata, hogy adott jelre (taps, csengettyűszó stb.) a csoport minden tagja „felszálljon” a felhőre. Nem érdemes sok időt hagyni a felhőn való utazásra, főleg az utolsó feladatnál.

P3 TÁRGYALKOTÁS

Ha marad idő – vagy egy következő foglalkozáson –, folytathatjuk ezt a témát. Ekkor az elkészült tárgyakkal feldíszített gyerekek felvonulást rendeznek, és megidézik az „égen úszó sereget”. Készülhet fotósorozat (állóképek) is.

P4 FELHŐCSINÁLÁS

A számozott mondatokat a tanító előzetesen vágja fel papírcsíkokra, így adja oda a gyerekeknek.

A feladat elvégzése után a tanító bízta meg a gyerekeket azzal, hogy a következő foglalkozásra gyűjtsék össze a kísérlethez szükséges eszközöket, és tanítói segítséggel készüljenek fel a kísérlet bemutatására.

P5 JAVASLAT A TOVÁBBLÉPÉSHEZ

Míg Weöres Sándor verse a felhőket a földi világban maradvá mutatja be, addig a következő mű segítségével az égbe utazva találkozhatunk velük. A fantáziavilág más aspektusát mozgathatjuk meg a mű feldolgozásával.

*Lakner Judit: Zsuzsi és a Varázsróka
Báránnyfelhő
(Részlet)*

- Itt vagyunk, ragyogunk! Itt vagyunk, ragyogunk! – hallatszott az égi cáfolat cérnahangocskán.
  - Hol? Hol? – forgatta a fejét Zsuzsi, az eget kémlelte minden irányban, olyan izgatottan, hogy észre sem vette, hogy a hólé a nyakába csurog.
  - Itt! Itt! Itt! Itititititit! – cincorogtak odafönt a láthatatlan angyalkák, mintha nekik is csiklandozta volna a hátukat a jeges hólé.
  - De hol? – nyújtogatta a nyakát, meresztette a szemét Zsuzsi is, Varázsróka is, de nem láttak egy fia Cseresznyetündért sem, csupán néhány békésen úszkáló báránnyfelhőt a kék égen.
  - Kukk! Kukucs! – na, akkor pillantotta meg Zsuzsi a Cseresznyetündérek parányi kezeit, ahogy hevesen integetnek kifelé az egyik báránnyfelhőből. Mert ott húzzák meg magukat télire, a puha, jó meleg felhőben, mint valami pelyhegyben, s abban kóvályognak, amerre a szél sodorja őket. Felhőpárnát húznak a fejük alá, és békésen szenderegnek, míg odakinn hull a hó, ha meg kisüt a nap, ujjukkal kis lukat vágnak ablaknak, és onnan bámulják a tetőcserepeket és a kéményekből felszálló füstkarikákat. Egyébként, ha se nem bóbiskolnak, se nem báméskodnak, talpukat összeillesztve bicikliznek, és kantátákat énekelnek.
  - De jó kuckó lehet odabenn – sóhajtott Zsuzsi –, nagyon el tudom képzelni. Menjünk mi is föl, másszunk be hozzájuk!
  - Elég magasnak vannak – mondta aggodalmasan Varázsróka. – Létrán nem volna könnyű oda felmászni.
  - Bizony nem – bólogatott Zsuzsi.
- Varázsrókanak, ki tudja, miért, jó napja volt, ereje titkos forrásokból megszászszorozódott, varázslókkal történik néha ilyen, pillekönnyűnek és egyben bivalyerejűnek érezte magát. Azt sem tartotta kizártnak, hogy egyszerűen fölugrik Zsuzsival a hátán a felhőig. De nyomban eszébe jutott egy sokkal érdekesebb megoldás.

– Micimackó módszert fogunk alkalmazni.

Zsuzsi görbén nézett rá a módszer miatt, ami nyilván keserű lesz vagy borzalmasan málnaízű. Semmiképpen nem szeretne volna bevenni ezt a reptető gyógyszert.

– Ne félj, nem lesz itt semmiféle gyógyszer, csupán csak luftballonos módszer. Felfújjuk a születésnapodról maradt luftballonokat, és azokba kapaszkodva szépen fölszállunk az égbe.

Zsuzsi elragadtatásában megölelte Varázsrókát, és a világ legnagyobb varázslójának nevezte. Egymás után fújták fel a mindenféle színű, piros, sárga, kék és mindenféle formájú, nyúl-, cica- és kígyólufikat, vagy ötven-hatvan darabot. Kisvártatva az egész konyha, a plafontól a padlóig megtelt imbolygó léglényekkel, alig lehetett utat vágni közöttük. Igen ám, de hogy lehet ezt a lufiseregletet kitessékelni a kertbe? A szűk ajtón nem fértek volna ki, nem beszélve arról, hogy a szabadba jutó léggömb nyomban felszállt volna az égbe. Nagy szükség volt a józan észre. No meg egy varázsló sem árt, ha kéznél van. Mondta is Varázsróka, hogy mi ilyenkor a célszerű eljárás. Egyikük kimegy az udvarra, a másik egyesével kiadogatja a lufikat, és aki kint van, a diófához köti őket, hogy el ne szálljanak idő előtt.

– Én adogatom – szögezte le Zsuzsi, aki nagyon élvezte a léggömbök és légállatok közti tapickolást a konyhában. Már csak afölötti aggodalmát kellett eloszlatni, hogy nem fog-e a diófa helyettük felemelkedni a levegőbe. De miután Varázsróka elmagyarázta, hogy a fa körülbelül akkora gyökerekkel kapaszkodik a földbe, mint a koronája, Zsuzsi megnyugodott, és fegyelmezetten hajtotta végre a tervet, kiadogatván a konyhaajtón szép sorjában a lufikat, szám szerint ötvennyolcat. Mikor mindezzel megvoltak, s a színes luftballoncsozor ott vigyorgott a napon, Zsuzsi intett a bárányfelhőnek, hogy jöjjön föléjük. A Cseresznyetündérek ingatták a pici fejüket, kitérték a pici karjukat, és azt mondták, hogy: „Nem tudunk, nem tudunk”, meg azt, hogy „Szél fújja, fújdogálja”.

– Tudtok úszni? – kiáltott föl nekik Zsuzsi.

– Nem tudunk, nem tudunk – motyorogták, és csücsörítettek cseresznyeszájukkal, ami már megvolt nekik.

– Dugjátok ki az ablakon a lábatokat, és rúgkapáljatok! A kezetekkel is hajtátok a felhőt, mint egy gumimatracot! – kiáltotta föl nekik Zsuzsi.

A Cseresznyetündérek kidugták duci lábikójukat, és rúgkapáltak, ahogy csak bírtak. A kezüket is kidugták, de nyomban be is húzták, annyira fáztak odakinn. Lehet, hogy a szél is besegített, de megérkezett a felhő egyenesen a diófa fölé. Zsuzsi és Varázsróka eloldozták a köteleket, elosztották a lufikat, mindegyiküknek jutott huszonhat-huszonhat darab. Belecsimpaszkodtak a huszonhat fogatú repülőhintóba, elrúgták magukat a földtől, és huss, már szálltak is föl a levegőégbe. Ahogy közeledtek a felhőhöz, Zsuzsi ledobta magáról a csizmát, sapkát, kabátot, megragadta valamelyik tündér lábát, és már bele is csusszant a bárányfelhőbe. Nyomában Varázsróka. A lufikat egyszerűen odakötötték a bárány egy-egy füléhez.

– Jaj, de isteni, puha, mint egy selyempaplan – áradozott Zsuzsi.

– Inkább egy hatalmas dunna – mondta Varázsróka, és beereszkedtek a gőzgomolygásba.

– Jaj de jó meleg van idebenn! – forgolódtak, a legkényelmesebb fekvést keresve. – Úszni is lehet benne! Meg bukfacezni előre-hátra, előre-hátra. Tekeregni jobbra-balra, balra-jobbra. Hol vagyok? Hol vagytok? – tapogatóztak kissé szédülten a tejfehérségben.

(Lakner Judit: *Zsuzsi és a Varázsróka*. Noran Kiadó. Budapest, 2003)